

Hér er að finna 3 sögur ...

Bílferð yfir
Kaldadal 1929

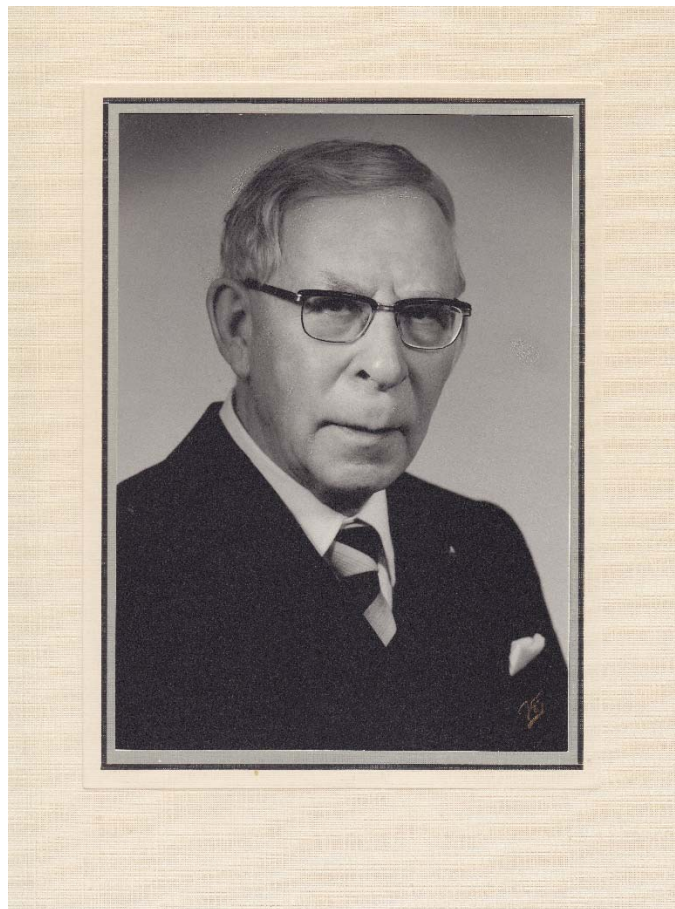

Bíl- og reiðferð um
Kjalveg 1932

Fyrstu bílferð yfir
Sprengisand 1933

... úr dagbókum Jóns J. Víðis

Jón J. Víðis landmælingamaður 1972
31. maí 1894 - 5. janúar 1975

Í Kaldadalsferðinni 1929 voru:

Jón J. Víðis, landmælingamaður,
Áki J. Jakobsson, lögfr. og ráðherra, sonur Jóns Ármanns,
Egill Hallgrímsson, kennari,
Gísli Þorkelsson, verkfræðingur,
Jóhann Skaptason, sýslumaður, mágur Jóns,
Jón Ármann Jakobsson, verslunarm., Hálfðanarsonar á Húsavík,
Jón J. Þveræingur, faðir Jóns,
Júlíus verkstjóri, úr Hafnarfirði,
Leifur Þorleifsson, Bjarnasonar kennara,
Sigurður Sigurðsson, kennari, mágur Jóns,
Sigurður Þorkelsson, verkfr., Þorkelssonar verðurst.stj. og
Þorvaldur Bjarnason, kaupm. í Hafnarfirði, mágur Jóns.

Sjá bls. 4

Í Kjalvegsferðinni 1932 voru:

Jón J. Víðis, landmælingamaður,
Geir G. Zoëga, vegamálastjóri,
Magnús Jochumsson, svili Geirs,
Jón Ingvarsson, vegaverkstjóri á Selfossi og
Einar Guðmundsson í Brattholti, fylgdarmaður.

Sjá bls. 5

Í Sprengisandsferðinni 1933 voru:

Jón J. Víðis, landmælingamaður,
Einar Magnússon, menntaskólakennari,
Valdimar Sveinbjörnsson, íþróttakennari og
Sigurður Jónsson frá Laug, ökumaður.

Sjá bls. 11

Frásagnirnar eru allar skráðar af Jóni J. Víðis. Jóhann Skaptason skráði Kjalvegsferð og Sprengisandsferð með ritvél á blöð eftir frásögn Jóns sem birtist að hluta til í 30. tbl. Fálkans 1964. Jón átti svolítið við textann eftir það og haldast þær breytingar að hluta til hér. Manntal myndarinnar úr Kaldadalsferð er gert af Jóhanni Skaptasyni. Jakob Hálfðanarson annaðist útgáfu Sprengisandsferðar fyrir Vegamál 2003 og er sú útgáfa að mestu sú sama og hér er, en ekki að öllu leyti. Már Viðar Músson skannaði dagbók, varðveitti filmur og undirbjó efni til þessarar útgáfu.

Kaldadalsferðin

17. - 18. ágúst 1929

Jón J. Víðis með vinum og vandamönnum í Húsafellsskógi

Í efstu röð eru f.v. Júlíus, Jóhann Skaptason, Sigurður Þorkelsson, Jón Ármann Jakobsson, Jón J. Þveræingur, Þorvaldur Bjarnason og Gísli Þorkelsson. Í næstu röð eru f.v. Leifur Þorleifsson, Sigurður Sigurðsson og Jón J. Víðis. Fremst eru f.v. Egill Hallgrímsson og Áki J. Jakobsson.

17. ágúst. Laugardagur. Af stað kl. 8:20. Í ferðinni eru ég, pabbi, Jóhann, Sigurður, Þorvaldur, Egill, Áki og Jón Ármann, Leifur B, og Sigurður og Gísli Þorkelssynir. Júlíus verkstjóri flytur okkur í bíl. Ill færð í Þingvallahrauni ca. 5-6 km, tók 3½ tíma. Tókum þar upp Jes Zimsen og frú úr strönduðum bíl. Jón frá Flatey fór í öðrum bíl og var samferða. Komum að Húsafelli kl. 8:20 e.h. Sofum í hlöðu. Gott veður um daginn. Þó gekk á með skúrum í Þingvallahrauni, en hér í Borgarfirði er ágætt veður.

18. ágúst. Dásamlegt veður og útsýni. Strútur, Eiríksjökull, Langjökull, Húsafellsskógur. Af stað kl. 8:15 f.h. Svolítill þoka var á Langjökli. Frá Kaldadal að sjá var Ókið skýjalaust. Stönsum í klst. við Sæluhúsakvísl undir Hallbjarnarvörðum. Borðum og drekkum og tínum ber. Ágætt veður. Þar náði okkur prentsmiðjustjóri í Akta o.fl. Mættum í Kaldadal tveim bílum á norðurleið. Gengum á Meyjarsæti. Nú gekk betur í hrauninu, enda niður í móti, tók 4½ tíma. Komum heim til Rvk. kl. 6:15. Kostaði 10 kr. á mann. Bílferðin var 124 plús 127 km. [Lok]

Kjalvegsferðin

23. - 27. júlí 1932

Formáli Más

Geir G. Zoëga varð Vegamálastjóri árið 1918. Jón Víðis réðst til starfa hjá Zoëga árið 1922 þegar starfi hans við hafnamælingar lauk. Að vísu ekki strax við vegmælingar, heldur við mælingar og kortagerð af skipulagsskyldum stöðum fyrir skipulagsnefnd kaптúna og sjávarþorpa. Í lok júlí 1932 var komið að Sauðárkróki. Zoëga notaði tækifærið og reið með Jóni norður Kjöl. Ekið var í Gamla-Ford frá Reykjavík og alla leið uppá Bláfellsháls. Þar voru vegagerðarmenn þá staddir. Þeir ruddu leiðina, en lögðu ekki vegi. Frá Bláfellshálsi var riðið norður.

Ferðin hefst

Við fórum af stað úr Reykjavík kl. 2 e.h. **23. júlí** 1932. Í ferðinni voru Zoëga, Magnús Jochumsson og ég, auk bílstjórans, en fyrir austan bættust við Jón Ingvarsson verkstjóri á Selfossi, og fylgdarmaður, Einar frá Brattholti, næsta bæ við Gullfoss.

Í bílnum fórum við eins og leið liggur austur yfir Hellisheiði, fyrir Ingólfsfjall, yfir Sogsbrú, um Grímsnesið, og upp í Biskupstungur. Komum um kl. 6 að Gýgjarhóli. Höfðum pantað þar mat kl. 2, svo við vorum nokkuð seint á ferð, enda fengum við að heyra það. Fengum þó sæmilegan mat. Þarna býr ríkur ekill, Guðni heitir hann. Hann hefir raflýst hjá sér, en býr í lélegum húsakynnum.

Frá Gýgjarhóli héldum við nú enn upp Biskupstungur, nú upp með Hvítá og komum um kl. 8 að Gullfossi. Þar byrjaði nýruddi vegurinn inn í óbyggðirnar. Hann er víða greiðfær yfir slétta mela, en seinfarinn á milli, yfir graslendi, þar sem þúfur aðeins hafa verið ristar af og sléttað með því að leggja þær í dældinnar. Við komum að Sandá sem rennur í Hvítá. Þar stönsuðum við og Magnús tók fram stöng og reyndi að veiða, en veiddi ekkert. Við stönsuðum þarna rúman ½ tíma. Héldum enn áfram og yfir eina á enn, Grjótá. Bíllinn fer nokkuð djúpt í báðum ánum, en í þeim báðum er harður botn. Nú vorum við komnir upp undir Bláfell, og hátt upp í Bláfellshálsi sáum við tjöld vegamanna, og þar hjá hóp af hestum. Bíll kom nú líka á móti okkur, var þar verkstjórinn Jón Ingvarsson að leita okkar, þar eð við komum svona seint. Klukkan var um 10 er við komum að

vegamannatjöldunum og var strax ákveðið að fara ekki lengra, en tjalda þarna. Fylgdarmaðurinn, sem þarna beið með alla hestana, varð nú að fara með þá alla austur fyrir Bláfell, í Fremstaver, því að litlir hagar voru þarna í Bláfellshálsi. Við Jón Ingvarsson vorum í mínu tjaldi, Magnús Jochumsson og Zoëga í öðru, en fylgdarmaður í kofa hjá hestunum. Um kvöldið hitaði ég kókó og við borðuðum brauð.

24. júlí var sunnudagur. Við vöknuðum nokkru fyrir kl. 8 og um líkt leyti kom fylgdarmaðurinn með hestana. Við höfðum tjaldað þarna í grænni laut, milli melbungna og rann lækur rétt við tjöldin. Við vorum þarna í 400 m hæð yfir sjó og sást vítt yfir til suðurs og vesturs. Veðrið var ágætt, sólskin og lítil gola. Klukkan var 10 þegar við stigum á hestana og héldum áfram upp á Bláfellsháls. Tafsamt varð fyrsta sprettinn, því hallast vildi á hestunum sem dót okkar báru, og fór jafnvel yfirum oftar en einu sinni. Aðallega fór illa á hesti er bar tjöldin og svefnpokana, en á 2 öðrum höfðum við þverbakstöskur úr leðri, þær sátu betur. Kl. 12 vorum við á háhálsinum og sást nú norður á Kjalveg. Hálsinn er 580 m hár yfir sjó, nokkru hærri en Vaðlaheiðarvegur. Við fengum snarpan norðanvind á móti okkur á hálsinum, og er tók að halla niður að Hvítárvatni tók við moldrok, svo lítið sást framundan. Nokkru neðan við það, er Hvítá rennur úr vatninu, er ferjustaður. Þar eru 2 bátar, hvor sínu megin. Þar komum við kl. 1 tæplega, sundlögðum hestana og fluttum dótið yfir á bátunum. Nú áttum við eftir 10 km í sæluhús ferðafélagsins við Hvítárvatn. Á miðri þeirri leið er Svartá, talsvet bergvatn. Þar minnkaði loks moldrokið, því þá tók við gróíð heiðarland. Áður lá leið okkar um örfoka land og mela. Við fórum frá ferjustaðnum kl. 2.15 og komum að sæluhúsinu í Hvítárnesi á Tjarnheiði kl. 3 um daginn, riðum hratt þennan spöl. Í húsinu voru nú 2 gestir, maður frá R.vík og fylgdarmaður.

Nú voru menn svangir, eða svo létu þeir a.m.k., en fylgdarmaðurinn var langt á eftir með allt dótið, kom ekki fyrr en rúmlega 4. Í eldhúsinu vissi ég af ýmsum mat, frá því ég var þarna fyrir rúmri viku. Synir Ólafanna Proppé og Johnson skildu þar eftir sitt af hverju. Ég rétti þeim Magnúsi og Zoëga því harðfisk, ágætan, og borðuðu þeir hann, ásamt Jóni Ingvarssyni, en ég skar niður 2 stóra lauka og fór að steikja þá í jutafeiti til að bæta í steikina, þegar hún kæmi.

Þegar dótið loks kom byrjuðum við á að búa til súpu, hana bjó Zoëga sjálfur til, uxahalasúpu, úr teningum (2 teningar muldir og bleyttir í köldu vatni, svo soðnir í 25 mín.). Eftir súpuna kom svo steikin mín með kartöflunum og lauknum. Við höfðum þarna diska til að borða af, en súpan var sopin úr bollum, dósnum og fanti. Eftir allt þetta kom svo ketilkaffi. Zoëga hafði talað um að fara inn að jökli til

gamans, sjálfsagt mest vegna Magnúsar, sem aldrei hafði þarna komið, en bæði var það að framorðið var, er allir þessir réttir voru étnir, og svo var norðan kulda „frassi“, eins og þeir segja á Vestfjörðum. Var því hætt við jökulferðina, en þangað fóru gestirnir 2 er í húsinu voru, skömmu eftir að við komum, og komu kaldir undir kvöld til baka. Um kvöldið var enn drukkið kaffi. Gist í sæluhúsinu.

Mánudaginn **25. júlí** var komið gott veður, bjart og lítill gola. Hvítárvatn er talið vera 435 m yfir sjó. Sæluhúsið er ekki við vatnið, heldur við á eina er Tjarná heitir, og var áður bergvatn, en nú er komin í hana kvísl úr jökulsánni miklu, sem í Hvítárvatn rennur að norðan, Fúlukvísl. Vatn til matar verður því að taka í djújum.

Í húsinu eru 2 herbergi niðri og gangur framan þeirra, þar sem eldað er. Þrjú rúm eru í öðru herberginu, en fjögur í hinu. Í þeim eru dýnur og 3 ullarteppi eru þarna. Uppi á lofti er 1 rúm, en gólfpláss eins mikið og er í öllu húsinu niðri, svo þar geta margir legið.

Áður en við fórum úr sæluhúsinu borðuðum við leifarnar af steikinni og bættum þar í einni dós af „gúllasi“, en kaffi á undan með sódaköku. Fórum af stað klukkan að ganga 11. Nú rákum við trússhestana og lausu hestana og gekk nú greiðar en daginn áður. Leiðin lá nú fyrst yfir heiðarland flatt, Tjarn[ar]heiði, svo lengi upp með Fúlukvísl. Hún rennur víða í þrengslum, á einum stað er ekki nema 1,3 m yfir hana. Heitir þar Efra Hlaup. Þessi leið, sem við fórum nú, er vestari leiðin um Kjalveg, sú sama sem við Einar Magnússon fórum 1924. Leiðin liggur umhverfis fjall eitt tignarlegt, sem á uppdráttum er nefnt Hrutafell, en norðanmenn kalla Regnbogajökul. Norðan við þetta fjall, og annað sem Sandfell heitir, kemur Fúlakvísl upp. Þar heita Þjófadali, eða máské Hvinverjadali [hinir fornu]. Þar er fagurt. Klukkan var 2 er við áðum í Þjófadölum og borðuðum brauð og drukkuð öl. Við Jón Ingvarsson gáfum hinum með okkur öl, þeir höfðu ekkert. Nú var skammt þess að bíða að vötn tækju að renna til norðurs, er komið var á Þröskuld, norðan við Þjófadali, milli Þjófafells og Rauðkolls, sem er norðan þeirra.

Nokkru norðar, þegar komið er niður af Þröskuldi, heita Jökulvellir, og er þar talið 710 m yfir sjó. Nú sér norður eftir breiðum dal, Tjarndölum, og renna þar tvær ár, Tjarná og Hvannavallakvísl. Hún rennur allt norður á Hveravelli. Þar komum við kl. 5. Hveravellir eru 660 m yfir sjó. Hér er margt að sjá, fallett hverasvæði í kvos norðan undir Kjalhrauni, og talsverður valllendisgróður í hraunjaðrinum. Þar er Eyvindarhver [og Eyvindartóft]. Ég á mynd af honum frá ferð okkar Einars, en vissi þá ekki nafnið. Nú sá ég hreysi Eyvindar, aumt hefir

þar verið í hraungjótunni. Þak hefir verið yfir henni og vistarverunni skipt í tvö hólf. Hleðslan sést, en þakið er fallið.

Við höfðum gert ráð fyrir að gista á Hveravöllum, en fylgdarmaður taldi haga þar svo slæma að ekki væri þar verandi. Við héldum því áfram eftir rúma klst. viðdvöl og kaffidrykkju. Þá skipti ég eggjum mínum milli samferðarmannanna. Við ákváðum að halda norður að Seyðisá, talsverðri á sem rennur í Blöndu, og tjölduðum þar undir réttarvegg á rétt einni mikilli. Á leiðinni gengum við upp á Dúfunefsfall, sem er mitt á milli Hveravalla og Seyðisár. Við riðum raunar mestalla leiðina upp á fjallið. Það er 120 m hátt frá jafnsléttu.

Klukkan var um 7 um kvöldið þegar við vorum uppi á fellinu. Þaðan var mjög víðsýnt í allar áttir, en fallegast var að sjá í suður, til allra fjallanna, er við höfðum farið framhjá á leiðinni. Þau voru nú líka lauguð í kvöldsólinni. Fallegust voru Kerlingarfjöll, gulrauð líparítfjöll, snævi þakin, suðvestan við Hofsjökul, afar tindótt, og svo há, að þau sáust allt til Norðurlands, þar til við héldum ofan í Mælifellsdal. Zoëga var alltaf að gá að tindinum sem er á myndinni (málverkinu) sem við gáfum honum. Það er úr Kerlingarfjöllum. Kjalfell er á miðjum Kjalvegi, stórt blátt, snjólaust fell. Nokkru vestar er mikið fjall sem skagar út úr Langjökli, með jökulhúfu á kollinum og þrjá smáskriðjökla á móti norðri. Þetta er Regnbogajökullinn (Hrútafell). Þá tekur við jökulbunga Langjökuls, vestan þessara fjalla, er ég hefi nefnt, en austan þeirra er Hofsjökull. Í norðri frá Dúfunefsfelli sjást ýmis byggðafjöll á Norðurlandi, mest ber á Mælifellshnjúki, og er aðalstefnan nú stöðugt á tindinn alla leiðina norður.

Við Seyðisá var soðin súpa og hituð dós af saxbauta, söxuðu buffi.

26. júlí, ágætt veður. Nú var klukkan orðin 11 er við komumst af stað. Þennan dag fórum við yfir margar ár, Blöndu, Sv[örtukvísl], Ströngukvísl og Haugakvísl. Við mældum brúarstæði á Blöndu og á Ströngukvísl, og tafði þetta talsvert. Klukkan 9 um kvöldið vorum við komnir að Aðalmannsvötnum og ætluðum að tjalda þar, en hagar þóttu ekki góðir þarna, svo við héldum áfram í klst. að Brunnabrekkulækjum. Þar var grösugt og gott tjaldstæði, mjög gott veður, og við vorum úti snögglæddir við matargerð og borðhald til kl. að ganga 12, og sofnuðum við lækjarniðinn.

Við Aðalmannsvötn var líka snoturt, vogskorin vötn með hólum og grasbrekkum umhverfis, og er við fórum þar um, var allt ljómandi í kvöldsólinni.

27. júlí var veðrið allrabest, sólskin og logn. Við vorum að þvo okkur við lækinn um morguninn, þegar maður kom ríðandi til okkar neðan úr byggð. Það var Tryggvi Kvaran, prestur á Mælifelli. Vegamálastjóri hafði sent honum skeyti, áður en við fórum í ferðina, og beðið hann um að verða okkur samferða seinasta daginn, og sýna okkur leið niður Mælifellsdal, er Jón Ísl. hafði mælt, líka aðra leið, er Tryggvi taldi heppilegri fyrir veg.

Tryggvi át nú og drakk með okkur um morguninn og fylgdi okkur niður í byggð, að fyrsta bænum, Mælifelli, þar er hann prestur. Við komum þar að sem Mæifellsdalur skerst inní hálendið, nokkru eftir hádegis. Enn vorum við á hálendinu, um 600 m yfir sjó. Enn blöstu við öll suður fjöllin og nú voru aðeins um 12 km til byggðar í Skagafirði, en á þessum 12 km niður Mælifellsdal lækkum við líka niður í 90 m yfir sjó. Við komum að Mælifelli kl. tæplega 2 e.h. Bíllinn okkar frá Reykjavík stóð á hlaðinu, búinn að fara hringferðina hálfa um landið. Síra Tryggvi bauð okkur öllum kaffi. Kl. að ganga 4 fór svo bíllinn niður á Sauðárkrók, og Jón Ingvarsson og Tryggvi með, en ég beið til kvölds. Þá kom sr. Tryggvi aftur í bílnum og var talsvert fullur. Jón Ingvarsson kom líka. Hann fór úteftir, bara til að sjá sveitina. Nú borðaði ég með prestinum, fylgdarmanninum okkar frá Brattholti [Einari], bílstjóranum og Jóni Ingvarssyni. Kl. var víst nálæt 9 um kvöldið er ég lagði af stað með bílstjóranum niður á Sauðárkrók. Prestur taffi okkur við borðið, af því hann var kenndur. Jón Ingvarsson og Einar í Brattholti gistu á Mælifelli, og héldu svo suður Kjöl næsta dag, með alla hestana. Það átti svo að heita að við hefðum 2 hesta hver til reiðar. Ég var þó nær alltaf á sama hestinum, þægilegum og duglegum ferðahesti.

„Þið hafið víst ekki fundið hestana mína?“ var eitt af því fyrsta er sr. Tryggvi spurði okkur um, er hann kom til okkar um morguninn. Hann hafði verið þarna á ferð fyrir nokkrum dögum, ásamt konu sinni, Bang lyfsala á Sauðárkróki og konu hans (dóttur Þór. Egilss. úr Hafnarfirði), og einhverjum fleirum. Þetta fólk ætlaði suður á Hveravelli í skemmtiferð, en þangað komst það aldrei. Síra Tryggvi týndist nefnilega í þoku og fylliríi, með suma af hestunum, m.a. einn er á var eitthvað af vínföngum. Fólkið hélt svo, eftir langa leit að presti, til byggða, og margir héldu Tryggva dauðan. En á 3. degi kom hann allslaus gangandi niður Svartárdal í Húnavatnssýslu. Hann er sagður dæmalaus drykkjumaður. Margir hér hafa ort vísur og bragi út af þessari villu Tryggva á fjöllum.

Kl. var um 11 um kvöldið 27. júlí er ég kom á Sauðárkrók. Höfðu þá Áki og Geir Zoëga látið flytja allt okkar dót í skólann og búið þar um sig. Ég losnaði því við umstang af dótinu í þetta sinn.

Næsta dag byrjuðum við strax að vinna, var þá sólskin og varð allt upp í 30° móti sól, en golan þó svöl, og um kvöldið var aðeins 7°.

Zoëga fór þennan dag austur í sýslur, um hádegi, með Gunnar son sinn, yngri en Geir, og Bryndísi dóttur sína 15 ára. Þar að auki var Magnús Jochumsson með og verður alla leiðina með. Hann á fyrir konu systur Hólmfríðar, konu Zoëga, Guðrúnu. *[Lok]*

Sprengisandsferðin

14. - 20. ágúst 1933

Formáli Jóns

Sumarið 1929 lét Vegagerðin ryðja bílfæra leið um Kaldadal, milli byggða. Var það einn liður í undirbúningi undir Alþingishátíðina. Þessu verki stjórnaði Sigurður Jónsson frá Laug.

Þegar á fyrsta sumri ók fjöldi manns um Kaldadal þó vegur væri mjög frumstæður. Þessar ferðir ýttu mjög undir bílferðir víða um örfæin.

Síðsumars 1930 fórum við fjórir; Einar Magnússon, Ásgeir Ásgeirsson frá Fróðá og Sigurður frá Laug, er var bílstjóri, á gömlum fjögurra manna Fordbíl frá 1927, um vegleysur, frá Gullfossi norður á Bláfellsháls og víðar um þær slóðir. Þarna voru á köflum greiðfærir sandar og melar, en á milli voru nær því ófær urðar-klungur, einkum á svæðinu skammt norður af Gullfossi og á Bláfellshálsi.

Við höfðum allir komið að Hvítárvatni og farið ríðandi norður Kjöl. Í þetta sinn urðum við að gefast upp við að komast það í bíl. Þrátt fyrir þetta ræddum við um ýmsa aðra fjallvegi, sem gaman væri að reyna að fara í bíl m.a. Sprengisand, í fyrstu töldum við það raunar fjarstæðu. En það varð þó til þess að allir fórum við í alvöru að hugleiða það, hvort ekki mætti raunverulega komast í bíl Sprengisandsleið, frá Suðurlandi norður um.

Nokkru eftir förina á Bláfellsháls frétti ég að Þórður bóndi Flóventsson frá Svartárkoti væri staddur í bænum, nýkominn úr Sprengisandsför. Ég leitaði hann þegar uppi og var hann svo vingjarnlegur að koma tvívegis heim til mín og fræða mig um leiðina. Þórður hafði tvívegis rekið fé um Sprengisand, milli byggða, og hann hlóð, ásamt öðrum, vörður á nokkrum hluta leiðarinnar. Hann lýsti leiðinni greinilega fyrir mér og vissi nákvæmlega hve lengi hann væri milli áfanga.

Ekkert landabréf var um þessar mundir til af hálendinu, nema kort Björns Gunnlaugssonar og kort Þorvalds Thoroddsens. Ég dró upp leiðina milli byggða, eftir korti Þorvalds Thoroddsens og færði þar inn á upplýsingar frá Þórði. Þetta korttriss er dagsett 12/10 1930.

Einar Magnússon viðaði einnig að sér ýmsum upplýsingum og fróðleik um Sprengisandsleið, og við ræddum oft um þetta áhugamál okkar. Þar kom að eftir þeim upplýsingum er við höfðum nú aflað okkur, fórum við að trúa því að leiðin norður Sprengisand væri fær, líklega væri hún í heild mun greiðfærari en leiðin á Bláfellsháls. Og við vorum nú ákveðnir í því að freista [þess] að komast þessa leið í bíl, ef nokkur tók væru á því.

En árin liðu og það var ekki fyrr en í ágúst 1933 að förin var farin. Til hennar völdust, auk mín, Einar Magnússon, Valdimar Sveinbjörnsson, menntaskólakennarar og Sigurður frá Laug var til í Sprengisandsævintýrið. Gamli Fordbíllinn var dubbaður upp fyrir ferðina, fékk nýjan gang og sitthvað fleira og eitthvað af varahlutum.

Við höfðum með okkur kortið, er ég gerði 1930, en auk þess ljósprentaðan uppdrátt af nyrðri hluta leiðarinnar, frá Tungnafellsjökli norður í byggð. Var það eftir próförk af landmælingakortum sem þá voru að koma út. Kompás höfðum við meðferðis.

Ég á ennþá dagbókina er ég hélt í ferðinni. Bókina hafði ég stöðugt í höndum mér í bílnum og skrifaði niður alltaf jafnóðum, er veður leyfði og svo á kvöldin er komið var í náttstað.

Ferðin hefst

Í ferðinni eru auk mín, er þetta rita niður; Einar Magnússon, Valdimar Sveinbjörnsson og Sigurður Jónsson frá Laug, og er hann bílstjórinn.

Bíllinn er óyfirbyggður Fordbíll, 4 manna, frá 1927. Engin sæti eru aftur í bílnum, en þar er raðað matvælakössum, tjaldi, svefnpokum og ýmsum öðrum útbúnaði – og loks er þar stór sívalur bensíntankur, úr öðrum bíl. Yfir farangurinn er breitt segl. Utan á aurvör bílsins er raðað bensíndunkum og er planki bundinn utan að þeim. Þar eru líka tjaldsúlurnar.

Mánudaginn **14. ágúst** 1933 kl. 8 hófum við ferðina. Einar og Valdimar voru aftur í bílnum og sitja ofaná farangrinum, ég sat við hlið bílstjórans. Það var hellirigning er við ókum inn Laugavegin og út úr bænum. Við vorum í regnkápum, með sjóhatta á höfðum, auk þess höfum við spennta yfir okkur eina heljarmikla risaregnhlíf. Sáum þó fljótt að ekki hentaði að hafa hana uppi er bíllinn var á ferð. Það var ekki að furða þó mörgum árrisulum borgara yrði starsýnt á för okkar.

Þrátt fyrir rigninguna lagðist ferðin vel í okkur, við erum í besta skapi, og þegar enn herti á rigningunni í Svínahrauni, varð einhverjum að orði: „Varla er hann verri á Sprengisandi!“

Við renndum í hlað á Kolviðarhóli. Sigurður hitti þar [Hauk] son sinn ungan.

Á Selfossi fengum við hjá Jóni Ingvarssyni vegaverkstjóra ýmsar nauðsynjar til ferðarinnar, svo sem kaðal, planka, járnkarl, skóflur og fl. Í mjólkurbúinu tókum við mjólk, rjóma og skyr til ferðarinnar.

Undanfarnar vikur hefur verið eindæma rigningartíð hér á Suðurlandi. Svo rammt kvað að ótíðinni að vegamenn er unnu í mörgum flokkum í ákvæðisvinnu í Sogsvegi, hættu allir vinnu. Vegir eru því víða illa farnir. Sérstaklega er Landvegurinn slæmur. Þegar við komum þar, var hætt að rigna.

Við komum í Múla til Guðmundar bónda Andréssonar. Við spurðum hann hvaða álit hann hefði á þessu uppátæki okkar. „Þið komist norður af“ sagði Guðmundur, „en blessaðir sendið mér skeyti þegar þið komið að Mýri.“

Við tókum 210 lítra af bensíni í Múla, höfðum 15 lítra, höfðum því 225 lítra í ferðina.

Kl. 4:00, er við fórum fram hjá Galtalæk og kveðjum byggðina sunnanlands, er orðið bjart í lofti – og nokkru síðar var komið glaðasólskin. Nú var óbyggðin framundan, óræð, roðin geislum síðdegissólarinnar.

Kl. 6:00 komum við að Tröllkonuhlaupi í Þjórsá. Nú er veðrið svo gott að við getum ekki stillt okkur um að stansa um stund og horfa á ána hamast í hvítfyssandi strengjum á völdugum tröllkonustiklunum. Þarna er Búrfell á vinstri hönd, vestan árinna, á hina höndina er Hekla í nokkurri fjarlægð.

Frá Rjúpnavegnum, nokkru neðan við Hlaupið, höfum við ekið um glerharða, greiðfæra og slétta vikursanda, upp undir Sölvahraun. Þessir beru sandar heita Árskógar. Þarna norðan við Rangárbotna skiptast leiðir. Fjallabaksvegur liggur í austur, en Sprengisandsvegur er í vesturjaðri Sölvahrauns. Norðan hraunsins þyngist færðin, sandurinn er finn og hjólin vaða í. Nú gengum við, Sigurður komst nokkuð á undan. Skyndilega tók að rjúka úr bílnum. Við sáum Sigurð stansa og taka að kasta öllu lauslegu af honum, en þegar við komum lafmóðir til hans, hafði honum tekist að kæfa eldinn í leiðslunum, er kviknað hafði í. Það tók nokkurn tíma að koma öllu í lag, m.a. urðum við að færa rafgeyminn og lagfæra ýmislegt. Við þetta töfðumst við frá kl. 7:00-7:55.

Færðin er slæm, þar sem sand hefur skefkt í hjólförin, en þar sem þeirra nýtur við er greiðfært.

Kl. 8:25 erum við hjá merkisteini 150 km frá Reykjavík.

Kl. 8:45 komum við á Vegtorfu, mjög sendið greiðfært graslendi, sem nær að Tungnaá.

Kl. 9:00 komum við að Tungnaá – að ferjustaðnum í Haldinu. Hingað eru taldir vera 153 km frá Reykjavík.

Það er tekið að rökkva, við getum ekki komið bílnum yfir ána í kvöld, en við ferjum talsvert af farangrinum yfir og tjöldum norðan árinna, á lækjarbakka við hávaxnar hvannir. Komnir yfir kl. 9:50.

Kl. 11:00. Veðrið er eins gott og það getur verið, við höfum lokið við að matast og komið okkur fyrir í tjaldinu. Nú njótum við þess að taka á okkur náðir, við þungan nið Tungnaá, er blandast léttum skvettum litla tjaldlækjarins, brátt erum við á valdi svefnsins.

Þriðjudaginn **15. ágúst** var bjart veður, logn og heitt af sólu. Eftir morgunhressingu rérum við suður yfir ána og fórum strax að glíma við að koma bílnum norður yfir.

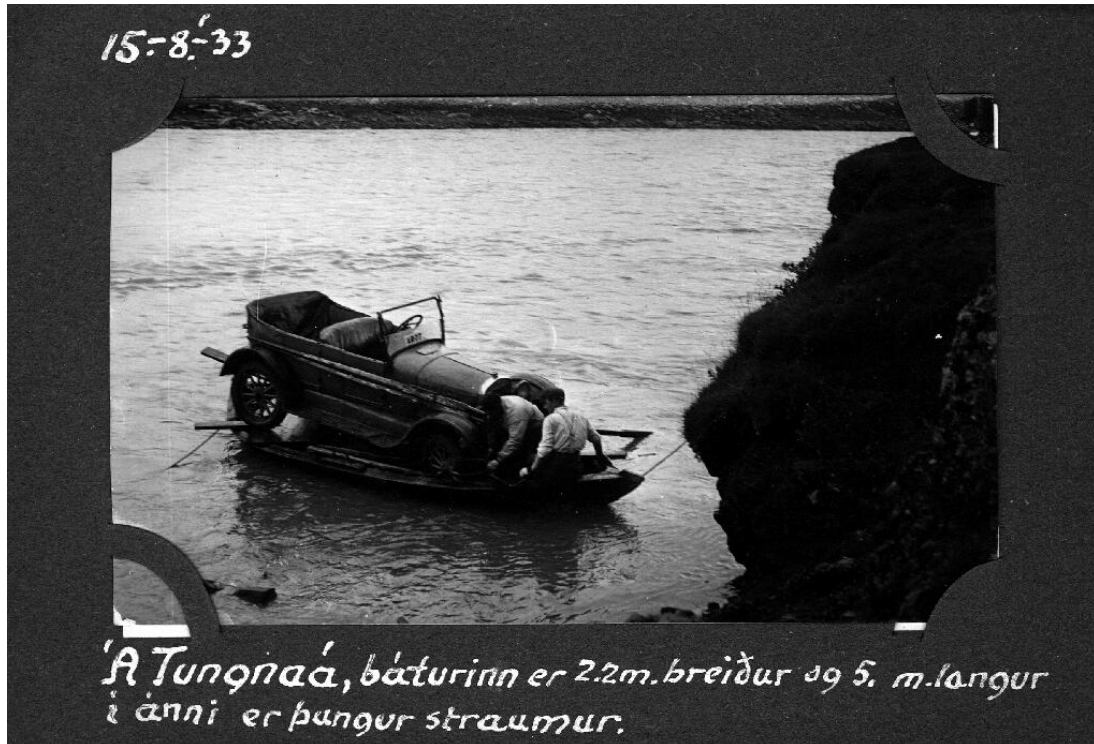
Svo hagar til á ferjustaðnum, í Haldinu, að þverhníptir hamrar eru að ánni að sunnanverðu, en að norðan eru lágar flatar klappir, eða melöldur. Niður að ánni að sunnan er farið um kleif milli klettanna og er það allbrött, en stutt brekka. Neðst, niðri við ána, víkkar kleifin nokkuð. Þar eru geymdir þrír ferjubátar, dregnir upp að hömrnum. Stærsti báturinn var 5,0 m langur, 2,2 m breiður. Við tókum allan farangur úr bílnum. Bundum kaðli aftan í bílinn, brugðum kaðlinum um járnkarl, er við rákum niður uppi á

jafnsléttu. Sigurður settist upp í bílinn og stýrði, en við smá gáfum eftir á kaðlinum, uns bíllinn var kominn niður að ánni. Þetta gekk greiðlega. Nú hrundum við fram stærsta bátnum, lögðum honum að bakkanum, bundum fram af honum og aftur af honum, röðuðum timbri og grjóti undir hann miðskipa, þeim megin er að landi vissi, lögðum planku frá landi út á borðstokkinn og smá mjökuðum bílnum á hlið eftir plönkunum út í bátinn. Þetta gekk seint. Loks flaut þó báturinn drekkhlaðinn með bílinn.

Einar og Valdimar settust nú undir árar, framan við bílinn og bundu árarnar við framhjólin. Við Sigurður drógum bátinn á kaðli spölkorn upp ána og slepptum honum þar, en bátverjar réru lífróður yfir ána, því straumur er þungur og áin um 90 m breið. Áður en varði voru þeir Einar og Valdimar lentir við flötu klappinnar niður undan tjaldinu okkar. Við Sigurður rerum nú norður yfir á öðrum litla bátnum og hjálpuðumst við allir við að koma bílnum á land og tókst það greiðlega. Tómur er bíllinn talinn vera 750 kg þungur.

Hve fljótir við vorum að ferja bílinn yfir Tungnaá stafaði af því að þeir þremmenningar, Einar, Valdimar og Sigurður, höfðu sumarið áður, ásamt fjórða manni, komið að Tungnaá í Fordinum og tekist að ferja hann yfir ána og til baka aftur sömu leið.

Nú mældum við brúarstæði þarna á ferjustaðnum, áin reyndist 88 m breið, smádyrkandi frá norðri í 4,0 m dýpi sunnan til í álum. Einnig mældum við brúarstæði nokkru ofar, þar reyndist áin aðeins 44 m breið yfir á melöldu að norðanverðu, er áin getur runnið á bak við í flóðum.

Nú mötuðumst við og bjuggum okkur af stað.

Kl. 12:50 lögðum við á Búðarháls, upp harða graslendisgeira, er teygja sig norður á hálsinn, þá taka við harðir melar. Þó brattinn sé lítill, göngum við fyrsta spölinn, 40 mínútur. Bíllinn er svo hlaðinn og alltaf er heldur upp á móti. Við ökum eftir miðjum hálsinum, hér er sjálfgerður vegur um slétta mela, einstöku staksteinar á víð og dreif.

Kl. 4 erum við á hálsinum á móts við ármót Köldukvíslar og Tungnaár. Við stönsum af og til, til að kæla bílinn, það er heitt í veðri og enginn andvari, af og til smáskúrir. Útsýni af hálsinum til suðurs er nú vítt.

Kl. 6 sökk bíllinn í aurbleytu í dæld á hálsinum. Við bárum allt af bílnum og lyftum honum með trjá. Þá var umhverfið orðið svo troðið að aka mátti burtu. Af þessu varð tveggja tíma töf.

Kl. 9:15 tjölduðum við í mosadragi nyrst á hálsinum. Með kvöldinu hefur orðið svalt í veðri. Vegalengdin, er við höfum farið í dag, er líklega um 18 km, og má leiðin heita mjög greiðfær, raunar sjálfgerður vegur.

Miðvikudagur **16. ágúst**. Frost hefur verið í nótt. 1 sm klaki er á pollum. Það er alheiðskírt og glampanði sólskin, hrímið glitrar á jörðinni og útsýni til allra átta er dásamlegt. Kerlingarfjöllin skarta hvítu eftir nóttina og hjarnbunga Hofsjökuls hvílir nú enn hvítari en áður á sínum randfjöllum, sem snjó hefur lítið fest á. Þeirra tignarlegast er Arnarfell hið mikla, er skagar austast upp úr sjálfum jöklinum, og er okkur fjarlæggt og öruggt leiðarmerki.

Hálendi Tungnafellsjökuls rís í norðaustri, jökulkrýnt, hátt yfir umhverfið, austast í kvosinni milli Hofsjökuls og norðvestur horns Vatnajökuls, Bárðarbungu, en sjálfan Vatnajökul ber við himinn í öllu austrinu. Það glampar víða á vatn, Kaldakvísl, Þórisvatn, Fiskivötn [etv. Veiðivötn]. Á þeim slóðum eru heilar fjallaþyrpingar með nýsnævi á öxlum.

Suðurfjöllin, með Heklu í miðið, eru nú að verða fjarlæg og ekki sérlega áberandi. Sunnan og austan undir Búðarhálsi er breiður grösugur dalur, Þóris-tungur, er Kaldakvísl og Tungnaá renna um. Hann blasti vel við okkur í gær á leið okkar upp hálsinn.

Í vestri má greina Skjaldbreið, Hlöðufell og Langjökul, með sínum tignarlegu randfjöllum; Jarlhattunum og Bláfelli, en Hrótafelli nær. Næst okkur, að kalla við fætur okkar, liggur Þjórsá í stórbrotnu landslagi gljúfra og gróðurs, með fjölda af þverám. Þar eru Gljúfurleit og þar rísa úðar upp frá fjölda fossa, Gljúfurleitarfoss, Dynkur og ótal fleiri. Ég hygg að fáir séu þeir staðir hér á landi, er komast má á í bíl, þar sem sé eins víðsýnt og af Búðarhálsi.

Kl. 6:30 höldum við úr tjaldstað. Allir klifrum við upp á bílinn. Framundan er allmikil dæld, norðan við Búðarhálsinn. Við brunum áfram norður brattan hálsinn, niður að Hvannavallakvísl, er rennur á víðum eyrum, blárauðum til að sjá – af blómstrandi eyrarrós.

Kl. 7:10 fórum við yfir ána, botninn er fastur. Nú er blæjalogn og svartur sandurinn margfaldar sólarhitann, og þegar þar við bætist, að við urðum að ýta bílnum upp á ölduna norðan árinna, er síst að furða þótt okkur volgni.

Nú höldum við eftir hörðum melum, álíka greiðfærum og Búðarhálsi. Leiðin liggur norður meðfram Klifshagavallakvísl, hún er á hægri hönd, landið hækkar nú lítið eitt.

Kl. 8:30 fórum við austur yfir kvíslina og stritum við að klifra upp á hálsinn austan árinna. Hann er grýttur og ógreiðfær og nú miðar hægt áfram. Við höldum lengi lengi eftir þessum hálsi, stefnum á Hágöngur, er nú blasa við í norðaustri.

Við erum á 80-100 m hæð yfir Köldukvísl, er við höfum á hægri hönd, en Klifshagavallakvísl er til vinstri. Hún á upptök sín þarna á hálsinum, í smávötnum, það stærsta er á annan km á lengd.

Kl. 11:40-1:30 tókum við okkur matarhlé. Þá vorum við enn á sama hálsinum. Við sóttum okkur vatn í læk er fellur í Köldukvísl. Um miðjan daginn snæðum við oftast tvíréttaðan heitan mat, súpu og annað hvort niðursoðið kjöt eða fisk með kartöflum. Kvölds og morgna látum við okkur oft nægja brauð, m.a. flatbrauð og ýmislegt með því, drekkum kaffi, te eða kókó og á öllum tímum grípum við harðfiskinn.

Kl. 2:00 erum við á móts við suðurenda á miklum vatnaklasa, Kjalvötnum, leiðin er grýtt og seinfarin.

Kl. 4:00 erum við komnir á öldu norðaustur af Kjalvötnum. Leiðin hefur verið ógreiðfær að undanfögnu, en fór batnandi, við ókum meðfram Grjótakvísl og um stund í vesturjaðri á sléttum leirum, er kvíslar falla um í allar áttir, austur á Illugaver og suður í Grjótakvísl. Við höfum fjarlægst Köldukvísl og er hún horfin

á bak við Sauðafell í austri. Nú eru Kerlingarfjöll komin á hlið við okkur og leiðin styttist óðum í Arnarfell og Hágöngur. Við höfum ekki séð Þjórsá síðan á Búðarhálsi, þar til nú, að hún blasir við í norðvestri. Framundan okkur er nú víðáttumikið landflæmi, lágar ávalar melbungur, en á milli þeirra ýmist mýrarflákar, eða blautar leirur, en um landið kvíslast ótal ár og lækir. Okkur er ljóst að við verðum að forðast mýrarnar og árnar sem mest, við stefnum því að hæðadrögum og öldum, er við sjáum í austri. Hér taka fyrst við greiðfærir urðarhryggir. Svo lentum við í ótal krókum, eftir melunum, þar sem mýrarflóar virtust á allar hliðar, en alltaf rættist úr fyrir okkur og við fundum færa leið.

Kl. 5:15 komum við að kvísl er rann suður úr einu verinu, botninn var fastur urðarbotn. Þar skammt frá töfðumst við nokkuð í sandbleytu í annarri kvísl er kom úr sama veri. Graslendi er þarna all víðáttumikið, Stóraver. Þar syntu svanir á tjörnum og 30 gæsir hófu sig til flugs er við nálguðumst. Enn gátum við tekið góðan sprett á rennisléttum mel.

Kl. 6:20 varð fyrir okkur sandbleytukvísl, við leituðum að vaði, en fundum ekkert gott. Bundum þá kaðli í bílinn og kipptum í hann meðan hann fór yfir bleytuna. Þetta ráð hefur oft gefist okkur vel. Við ókum nú austur að Þveröldu og utan í henni í nokkrum hliðarhalla og lítið eitt upp í móti.

Kl. 7:20 komum við að talsvert vatnsmikilli á. Hún kemur úr suðaustri, milli Þveröldu og Hnöttóttuöldu og á upptök sín í Þverölduvatni. Þetta er ein af upptökum Svartár. Við komumst greiðlega yfir ána, því klöpp var í botni. Okkur virtist vatnsmagnið í ánni lítiðeitt minna en í Seyðisá á Kjalvegi.

Kl. 8:10 fórum við enn yfir smákvísl með mól í botni.

Í rökkurbyrjun komum við að Svörtubotnakvísl, allstórri á, er rennur í afmörkuðum 10 m breiðum farvegi, grýttum. Rétt fyrir neðan þennan stað eru þursabergshamrar að ánni, en ofanvið eru blautar leirur og mýrarflóar, Svörtubotnar. Við ruddum farveginn og vorum komnir yfir kl. 9:00 og tjölduðum á hinum bakkanum.

Í kvöld hefur þyknað í lofti. Þoka og regn er á Arnarfelli og Hofsjökli, en bjart á Hágöngum og Vatnajökli. Við gerum ráð fyrir að hafa komist um 50 km í dag.

Við sóláruppkomu hjá Illukvísl, eða í Svörtu-
botnum, Hágöngur í baksýn í austri.

Fimmtudagur **17. ágúst**. Við erum snemma á fótum. Kl. 4:00 kom sólin upp yfir Nyrðri-Hágöngum, þá tók ég mynd um leið. Veðrið er dásamlegt, það er logn og fjöllin laugast sól, hvergi er skýhnoðra að sjá.

Kl. 6:00 héldum við úr tjaldstað. Við ókum eftir greiðfærum hörðum melum í stefnu nokkuð norðan við Nyrðri-Hágöngur, um sjálfgerðan veg er aðeins þyrfti að merkja.

Kl. 7:00 lentum við í nokkrum erfiðleikum á sandbleytuleirum, er smá kvísl rennur um, urðum að draga bílinn og ýta honum yfir leirurnar. Við þykjumst sjá að heppilegra væri að aka austar og upp fyrir urðardrög, þó grýtt séu.

Kl. 10:30 teljum við okkur vera í stefnu milli Arnarfells og Hágangna. Hér skiptast á ágætir greiðfærir melar og urðardrög.

Kl. 11:30 komum við að grýttu dragi er við urðum að ryðja, í því stóðu pollar og smátjarnir.

Hér tókum við okkur matarhlé til kl. 1:15 í blæjalogni og hitasólskini.

Nú gengum við spölkorn um ógreiðfært land (20 mín), en þá tók við sléttur þéttur sandur, við ókum viðstöðulaust til kl. 2:40, komum þá að um 100 m breiðum þurrum farvegi, jafnlendum, flóruðum smá steinvölum, við teljum þetta vera drög Háumýrarkvíslar. Handan þessa farvegar ökum við enn um greiðfæran sléttan sand.

Kl. 3:30 er við vorum vestur af miðjum Tungnafellsjökli, varð fyrir okkur mikill farvegur, ristur niður í sandinn, um 20 m djúpur, 40-60 m breiður. Þursabergshamrar og brattar melöldur liggja að farveginum, en fönn og tjarnir eru í botni og ógreiðfær urð, er við ruddum. Hér rennur greinilega oft mikið vatn.

Kl. 4:00 vorum við komnir yfir gilið og eftir ½ tíma akstur um mjög fingerða slétta svarta sanda, komum við kl. 4:30 að Fjórðungakvísl, stærstu ánni er orðið hefur á leið okkar, og höfðum við óttast, að hún gæti orðið okkur erfiður farartálmi. Áin hefur grafið sér nokkru breiðari farveg en þann er við fórum síðast yfir. Hún rennur dreift á eyrum. Brattir melar liggja að henni þar sem okkur bar að, en nokkrum spöl neðar hverfur áin í gljúfur milli hárra þursabergshamra. Við ruddum leiðina niður að farveginum og leituðum fyrir okkur að vaði, því víða var sandbleyta, og komumst loks yfir á góðu vaði.

Landið sem við höfum farið um í dag hefur farið nokkuð hækkandi, en þess gætir lítið á svo langri leið.

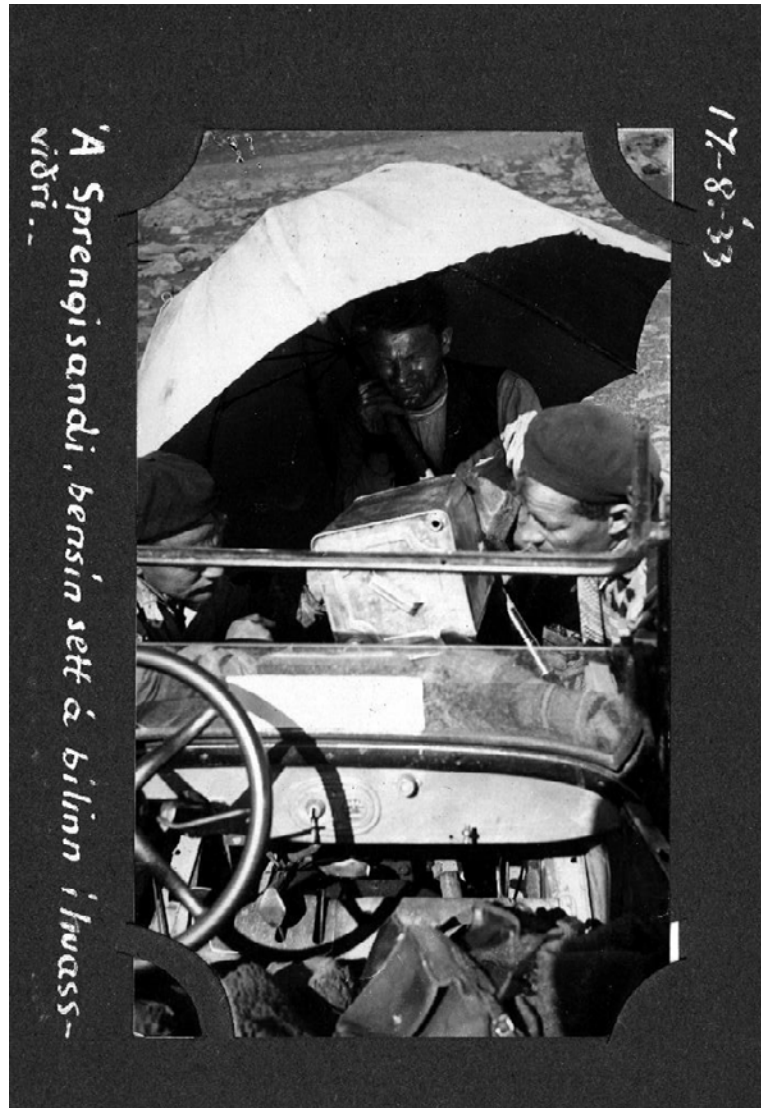
Nú urðum við að sinna bílnum. Auk þess að fylla hann bensíni þurfti hann nú að fá nýtt „lovband“ í stað þess er brunnið var og sitthvað fleira, gott var að geta unnið að þessu í skjóli við stóru regnhlífina, því norðangolan er nöpur og köld – þótt enn sé sólskin.

Kl. 6:00 er við höldum af stað frá Fjórðungakvísl er kuldalegt að líta til Tungna-fellsjökuls, þar er komin blindhríð.

Nú er landið jafnvel enn greiðfærara en áður, glerharðir jafnlendir melar framundan. Við stefnum á Fjórðungsöldu. Á miðri þeirri leið fórum við kl. 6:40 enn greiðlega yfir djúpa rás í melana.

Kl. 7:20 komum við að vatnsstæði Fjórðungsvatns, þar er þung færð á leirunum.

Síðan við fórum frá Tungnaá síðastliðinn þriðjudag höfum við forðast reiðveginn. Frá ferjustaðnum þræðir hann gróðurlendið austan við Búðarháls, norður á Klifshagavelli og úr því norður fyrir hálsinn og fram með Þjorsá. Við höfum hinsvegar valið leiðina jafnóðum og við ökum áfram, reynt að þræða hæstu hryggi, svo sem unnt er, en valið aðalstefnuna

eftir fjarlægum kennileitum, því stöðugt er bjartviðri, en skyndilega ókum við kl. 7:45 óvænt inn á varðaðan Sprengisandsveginn, breiðan greiðfæran ruddan veg á vesturbakka Fjórðungsvatns. Það vakti þægilega öryggiskennd að vera nú loks á vegi.

Kl. 9:30 tjölduðum við skammt norðan við vatnið, þá var þungt í lofti og brátt fór að rigna og áður en varði var komið norðan hriðarveður. Í dag höfum við líklega komist áfram um 55 km.

Ekki vorum við lausir við áhyggjur, en forðumst að láta það í ljósi. Við vorum staddir inni í miðju landi í 800 m hæð yfir sjávarmáli, enn runnu vötn öll til suðurs. Vafalaust var ekki styttra en 70 km til byggðar á Norðurlandi, að Mýri í Bárðardal. Myndi snjóa svo mikið í nótt að við neyddumst til að skilja bílinn eftir? Við höfðum látið okkur detta í hug að slíkt gæti komið fyrir. Nú var vissulega gott að vera kominn á varðaðan veg. Auk tjaldsins er við höfðum notað

í ferðinni, höfðum við líka annað mjög lítið og létt er duga skyldi okkur ef við neyddumst til að leggja land undir fót. Stöðugt snjóaði og veðurhljóðið hélt fyrir okkur vöku fram yfir miðnætti.

Föstudagur **18. ágúst**. Við vöknum kl. 5:00. Í tjaldinu er hálförökkur af snjónum sem hlaðist hefir á það í nótt. Úti er ökklasnjór og enn snjóar af norðaustri, en vind hefur mikið lægt. Við búumst til ferðar. Hristum það mesta af snjónum af bíl og farangri, og nú bíðum við með nokkurri óþreyju eftir því að bíllinn fari í gang. Hann var tregur. Loks er Sigurði hugsaðist það snjallræði að „snapsa“ bílinn, eins og hann kallaði það, og upp af honum stigu snögglega eldtungur, þá komst vélin í gang, okkur til mikils léttis. Við urðum síðbúnari en venjulega. Klukkan var orðin 8:15 er við yfirgáfum þennan kuldalega tjaldstað.

Við göngum í fyrstu þrír á undan bílnum, þræðum vörðurnar, en það er hálfblindað og við verðum að leita að vörðunum, enda sést ekki á milli þeirra í hríðinni. Landið er hér líka fremur ógreiðfært og grýtt, okkur gengur þó fremur öllum vonum og við sjáum jafnvel á stöku stað móta fyrir vegbrún, því hér er ruddur vegur. Snjórinn veldur bílnum litlum vandræðum, þó sums staðar hafi dregið í skafla, sökum þess hve laus hann er.

Kl. 9:55 komum við í Tjarnardrag. Vindur hefir nú snúist frá norðvestri í norður og það dregur úr snjókomunni. Við erum hér í 826 m hæð yfir sjávarmáli. Norðan við dragið hækkar landið örlítið, þar er hæsti staður heiðarinnar, og í draginu förum við yfir fyrsta rennandi vatn er kemst norður í Skjálfanda. Ekki er það þó krókalaust, því kvíslin rennur fyrst í suður og lendir þar í Jökulfallinu, er svo fellur norður í Skjálfandafljót. Þetta vitum við af því að nú ökum við eftir korti, ljósprentaða kortinu af nyrðri hluta leiðarinnar.

Kl. 10:35 komum við í Klyfberadrag.

Kl. 11:00 í Botnadrag. Nú hallar greinilega til norðurs. Leiðin er grýtt og ógreiðfær, hér er nokkur mýrargróður í draginu, eftir því rennur á, 18 m breið á vaðinu, dýpi 30 cm, klöpp í botni.

Kl. 12:30 komum við að Kiðagilsá, er rennur í stórgrýttu dragi, 20 m breið og 40-50 cm djúp. Við förum yfir ána ofan við vaðið og tók það okkur fullan hálf tíma.

Nú er hætt að snjóa og tekur snjó ört upp, regnið streymir úr loftinu.

Við reistum tjaldið á árbakkanum til að geta matast. Við vorum svangir, höfðum lítið borðað í morgun, en nutum nú þarna góðrar máltíðar og gæddum okkur á kaffi á eftir.

Kl. 3:30 héldum við af stað úr Kiðagili, okkur hafði dvalist þar í 3 klst. Brekkan upp frá ánni varð erfið og seinfarin. Niður með drögunum að vestan skiptust á greiðfærir melar og urðardrög. Nú er hætt að rigna, en komin svo dimm þoka að við finnum ekki varðaða veginn, en ökum eftir kompási um víðáttumikla mela. Norðan við Kiðagilshnjúk fundum við veginn aftur, þá var tekið að rigna á ný og farið að hvessa af norðri. Þegar rigningin magnaðist enn, sáum við okkur þann kost vænstan kl. 7:30 að tjalda í skjóli við bílinn, í fátæklegu mosadragi, um 3 km norðan við Fossgilsmosa. Það var ónotalegt að setjast þarna að, blautur úr opnum bílnum og það hefði ekki verið neitt spaug fyrir okkur í rigningunni, frekar en í snjókomunni í gærkvöldi, að eiga tafl við páfann, hefðum við ekki notið skjóls af okkar ómetanlegu risaregnhlíf. Í dag hefur okkur ekki miðað áfram meira en 30 km.

Í gærkvöldi hélt hríðarveðrið fyrir okkur vöku, nú er það slagviðrið. En öll él styttr upp um síðir. Þegar komið var fram yfir miðnætti, datt veðrið niður og við sofnuðum við þægilegan nið regnsins á tjaldinu.

Laugardagur **19. ágúst**. Við vöknudum kl. 6:00. Það er þoka og ýrir úr þokunni, norðan gola og nokkurt skyggni. Tjaldið er rennvott og ýmislegt hefur blotnað hjá okkur. Bíllinn reyndist tregur í gang, enn varð Sigurður að „snapsa“ hann.

Kl. 9:03 héldum við loks úr tjaldstað.

Kl. 9:12 komum við að Fremri-Mosum.

Kl. 9:30 komum við að Ytri-Mosum. Nú er þurrt veður, en sólarlítið. Við ökum eftir greiðfærum götum niður Mjóadal. Dalurinn er þröngur. Upp hliðarnar teygja sig lyngvaxnir gróðurgeirar, er þéttast eftir því sem neðar dregur. Það eru mikil viðbrigði frá flatneskju og gróðurleysi öræfanna. Okkur finnst að við séum að koma til byggða, enda vitum við að búið var í Mjóadal, þó bærinn sé nú í eyði. Það er freistandi að halda áfram niður dalinn, þó að hætta sé á því að við lendum í torfærum. Það halda bílstjóranum engin bönd og við brunum áfram eftir greiðfærum hlemmigötum. Þessum fjörspretti „gamla Fords“ létti ekki fyrr en langt niðri í dal. Þá komst hann ekki lengra, framundan var gróið land, djúpar hestagötur og kargabýfi. Í fyrsta sinn í allri ferðinni urðum við að snúa við. Af þessu varð allmikil töf, ekki síst sökum þess að við ökum ekki alla leiðina til baka upp dalinn, heldur klöngruðumst upp austurbrekkuna og lentum þar í ótal lækjaskorningum, moldarbörðum og urðarskriðum.

Kl. 12:40 vorum við loksins komnir upp á hálsinn milli Mjóadals og Íshólsdals. Þar var of bratt til að halda norður af. Við ókum því suður undir Ytri-Mosa, fyrir drög Íshólsdals, og austur á fjallsbrún. Þar bylti Skjálfandafljót sér á eyrum, um 200 m neðan við fætur okkar, í allbreiðum dal, Krókdal. Við sáum ofan á túnið á eyðibýlinu Hafurstöðum, og frammar í dalnum [innar], þar sem hann þrengist, vitum við af eyðibýlinu Helgastöðum. Margar ár renna úr suðri og austri í Skjálfandafljót, eftir dölum er þær hafa grafið misdjúpt niður í landið. Gróður er sýnilegur í drögum og meðfram lækjum og ám – og stöku gróðurtorfur standa á melum og moldum. Það leynir sér ekki að uppblásturinn hefur herjað miskunnarlaust á landið hér framan [innan] byggðar á Norðurlandi.

Við sjáum yfir Suðurárhraun og á vesturbrún Ódáðahrauns, en þókan rændi okkur útsýn til Vatnajökuls, Dyngjufjalla, Herðubreiðar og Mývatnsfjalla. Við ókum nú út fjallsbrúnina, því næst niður í Íshólsdal, væga brekku um greiðfæra mela, niður að Íshólsdalsá, er við urðum að flóra með hellum til að komast yfir hana.

Kl. 2:40-4:20 tókum við okkur matarhlé við ána.

Kl. 5:00 bilaði bíllinn. Við erum ofarlega í dalnum, héðan blasir Íshólsvatn við, norðangolan er svöl. Sigurður fór að bjástra við bílinn, í skjóli við regnhlífina, það tók óvenju langan tíma. Við gerðumst áhyggjufullir, enn einu sinni var „lovbandið“ brunnið, og varð að skipta um. Sem betur fer hafði Sigurður tekið nokkur með.

Kl. 7:30, eftir tveggja og hálfs tíma töf, höldum við aftur af stað. Nú er sýnt að við komumst ekki til byggða í dag. Við ökum niður Íshólsdal, víða niður greiðfær, en fremur hrjuf [og] þétt flóruð lækjadrög, og að síðustu um graslendi. Kl. 8:50 tjöldum við í rökkurbyrjun á bökkum Íshólsvatns, nokkru austan við rústir eyðibýlisins Íshóls. Hér niðri við vatnið er unaðslegt, veðrið er milt og hlýtt. Í dag höfum við sjálfsagt ekið 40-50 km, en tæplega miðað meira áfram en 25 km.

Sunnudaginn **20. ágúst** kl. 6:00 var hellirigning, en birti svo upp og varð sólskin.

Kl. 7:30 héldum við úr tjaldstað. Gekk stíðlega um graslendi fyrir botni vatnsins.

Kl. 8:35 komum við á varðaða Sprengisandsveginn á hálsinum vestan Íshólsvatns. Nú sáum við fyrsta byggt býli í Bárðardal, það mun vera Víðiker, austan Skjálfandafljóts, og sjáum við bæinn yfir Íshólsvatn.

Víða eru greiðfærir kaflar á hálsinum, en brekkurnar niður með Hádegisfelli eru stórgrýttar og brattar og var þar mjög seinlegt og örðugt að komast niður – og verður tæplegast komist upp í bíl.

Heppilegri leið mun vera austan Íshólsvatns.

Er við áttum skammt ófarið niður að vaðinu á Mjóadalsá, gegnt Mýri, stönsuðum við hjá smálæk, er leiti bar á milli okkar og bæjarins, og framkvæmdum þar eina allsherjar hreingerningu á bílnum og sjálfum okkur og klæddumst okkar skástu flíkum, eyddum nú ekki löngum tíma til að matast, en komum okkur fyrir í bílnum og ókum sem greiðast um jafnlendi niður með Mjóadalsá og komum að vaðinu niður af Mýri kl. 3:00.

Jafn snemma og við komum í auglýsín frá Mýri sáum við að maður snaraðist á hestbak og reið til móts við okkur, niður að ánni. Er hann hitti okkur kvað hann vera búist við okkur að Mýri og bauð okkur þangað heim. Við töfðumst á árbakkanum, því að enn þurfti að skipta um brunnið „lovband“ svo að heim að Mýri komum við ekki fyrr en kl. 5:00.

Á Mýri var okkur tekið tveim höndum af Jóni bónda Karlssyni og Aðalbjörgu Jónsdóttur konu hans og leiddir að uppþúnu kaffiborði með heimafélki og nokkrum kirkjugestum frá Lundarbrekku, sem komnir voru til að sjá fyrsta farartækið sem kom sunnan Sprengisand og farþega þess. Jón kvaðst hafa vitað um ferð okkar frá Guðmundi í Múla á Landi, er hefði spurt um okkur, óttast að norðangarðurinn hefði tafið för okkar.

Meðan við sátum undir borðum gat bóndi þess, að úti biðu okkar söðlaðir gæðingar, það myndi tilbreyting fyrir okkur, eftir bifreiðina, að skreppa nú á hestbak.

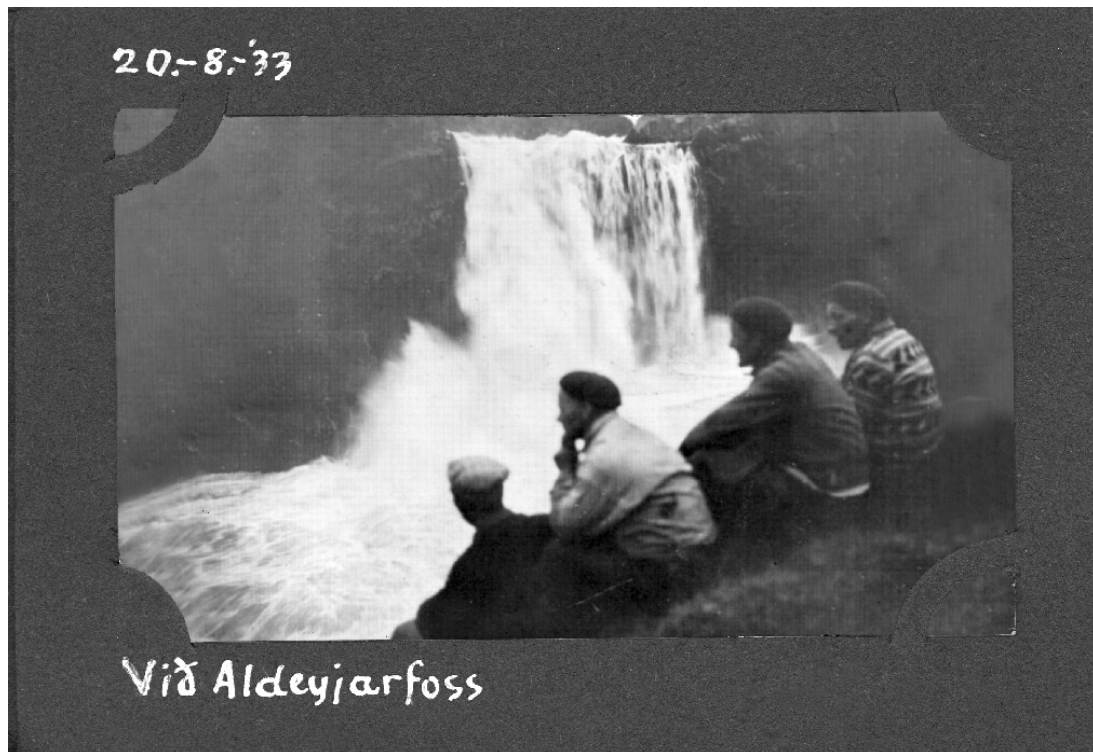
Brátt skeiðuðum við í hópi Bárðdælinga austur að Aldeyjarfossi, tignarlegum fossi í Skjálfandafljóti. Er við um kvöldið í rökkurbyrjun vorum komnir í hlað á Mýri og höfðum orð á því við húsráðendur að við hefðum í hyggju að halda ferðinni áfram um kvöldið, var ekki við það komandi. Nú biði maturinn – og við ættum eftir að segja ferðasöguna.

Við gistum á Mýri í góðu yfirlæti. Ég vissi að amma mín í föðurætt, Herdís Ásmundsdóttir, var ættuð frá Mýri. Nú fræddi Jón Karlsson mig á því að við ættum sameiginlega langömmu, Guðnýju dóttur Jóns, er kallaður var hinn ríki, og var bóndi á Mýri. Bræður hans voru m.a. Sigurður á Gautlöndum, afi Gautlandabræðra, og Kristján í Krossdal afi Kristjáns Fjallaskálds.

Jón ríki var jafn kunnur fyrir ríkidæmi sitt, sem rausn og hjálpsemi við þá sem í þrot komust. Hann var mikið í ferðum yfir Sprengisand, bæði fyrir og eftir aldamótin 1800. Hann flutti varning á fjölda hesta frá Reykjavík og Eyrarbakka til Norðurlands, allt norður á Langanes.

Stundum fór hann norðan Hofsjökuls og um Kjalveg. Jón Halldórsson bóndi á Mýri, faðir Jóns ríka, var einnig mikið í ferðum milli landsfjórðunga.

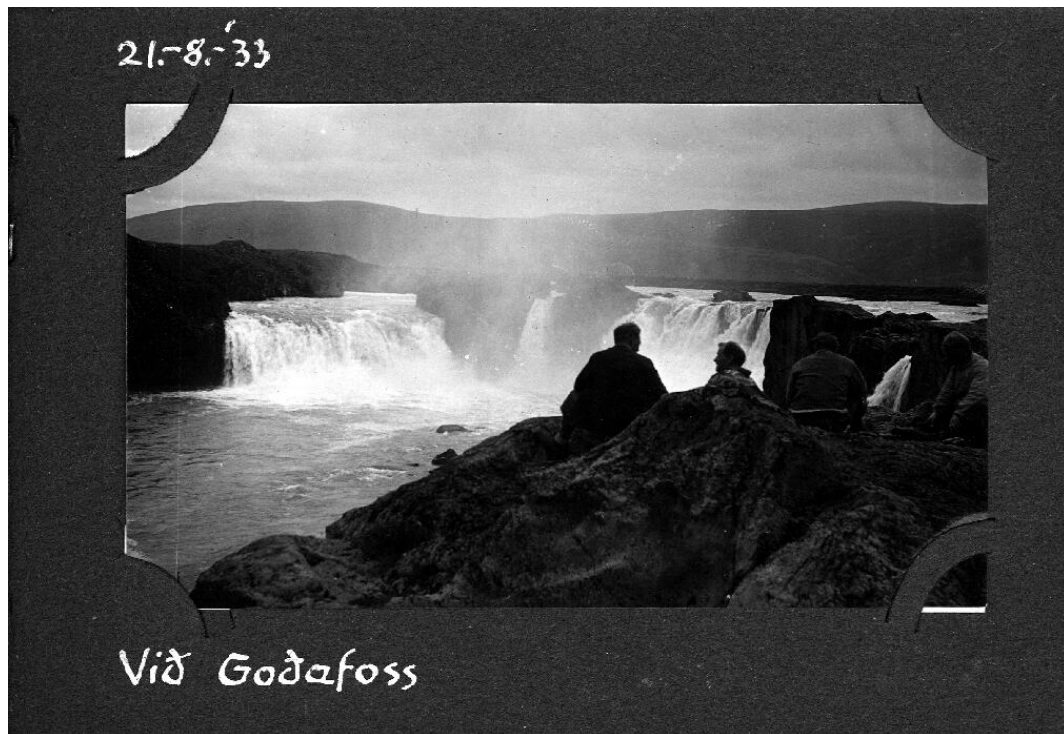
Mánudaginn **21. ágúst** var milt veður, en sólarlítið. Páll Hermann Jónsson á Stóruvöllum kom ríðandi hingað í morgun og verður samferða í bílnum til baka. Hann býður okkur að þiggja hjá sér miðdegisverð í dag. Ég heimsótti þennan frænda minn fyrir 10 árum. Faðir minn og hann eru hálsystkinasynir. Við komum þá, nokkur í hópi, ríðandi frá Akureyri, um Bíldsárskarð, fram Fnjóskadal, og eins og leið liggur um Vallafjall, að Stóruvöllum.

Kl. 10:40 fórum við frá Mýri. Leiðin út dalinn er ógreiðfær um óvegaðar valllendisgrundir – með stöku lagða kafla á milli.

Kl. 12:05 komum við að Stóruvöllum og dvöldumst þar til kl. 1:20. Við afþökkuðum Páls góða boð um að hvílast á Stóruvöllum um daginn og gista þar næstu nótt.

Kl. 1:45 fórum við fram hjá Hlíðskógum.

Kl. 3:00 fram hjá Hvarfi. Kl. 3:35 og 3:43 yfir Skjálfandafljótskvíslarnar.

Kl. 4:00 komum við að Fosshóli og tókum þar bensín. Áttum við þá eftir 15 l af 225 er við lögðum upp með frá Múla á Landi. Þaðan teljum við vera 285 km að Fosshóli og höfum við því eytt $3/4$ l á km [$75 \text{ l}/100 \text{ km}$]. Raunar höfum við áreiðanlega ekið miklu lengri leið með öllum krókunum.

Þessu öræfaferðalagi okkar er nú lokið. Heim höldum við um byggðir. Við komum til Akureyrar kl. 8:00 um kvöldið.

22. ágúst dvöldum við á Akureyri til kl. 6:00, héldum þá til Möðruvalla og gistum hjá Sigurði presti Stefánssyni og frú hans.

23. ágúst fórum við frá Möðruvöllum. Kl. 8:45 stönsuðum í Bakkaseli. Bíllinn komst ekki hjálparlaust upp á Öxnadalsheiði, var dreginn.

Á Blönduósi komum við til Jónasar læknis Sveinssonar og Sylvíu Siggeirsdóttur, konu hans. Við gistum á Brekku í Þingi í tjaldi okkar.

24. ágúst fórum frá Brekku kl. 9:30. Gistum næstu nótt á Húsafelli.

25. ágúst fórum við frá Húsafelli kl. 7:30, um Kaldadal, í ágætu veðri til Þingvalla. Stönsum kl. 12 í Valhöll. Komum til Reykjavíkur kl. 4:00 á 12. degi frá því að við hófum ferðina. [Lok]

MVM/2015.12.24